

VASTUTSÜKLILISE KAPITALIPUHVRI MÄÄR

EESTI PANGA HINNANG VASTUTSÜKLILISE KAPITALIPUHVRI MÄÄRALE (IV KVARTAL 2023)

Eelneva pooleteise aasta kiire laenukasvu tõttu suurenenud riskide mõjul tõstis Eesti Pank vastutsüklilise kapitalipuhvri määra 1,5%ni. Uus puhvimäär jõustus 1. detsembrist 2023. Kuna laenuaktiivsus on Eestis vähenenud ja finantstsüklilist tulenevate süsteemsete riskide kuhjumine on peatunud, ei pea Eesti Pank praegu vajalikuks vastutsüklilise kapitalipuhvri nõuet sellest tasemest edasi tõsta.

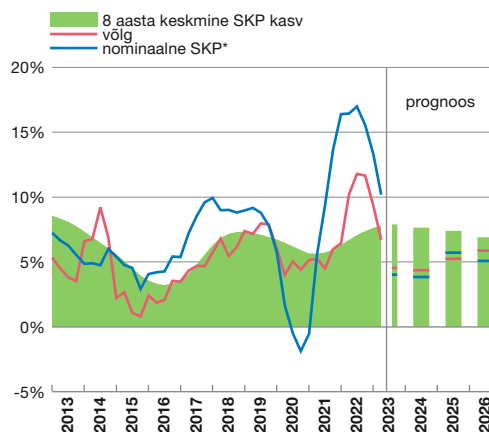
- Kohaldatav vastutsüklilise kapitalipuhvri määr: **1,5%**
- Standardne võla ja SKP suhtarv: **108%**; selle kõrvalekalle pikaajalisest trendist: **-8 protsendipunkti**
- Puhvri arvutuslik määr: **0%**
- **Puhvri määra põhjendus.** Realsektori võla aastakasv ulatus 2023. aasta teise kvartali lõpus pea 7%ni. Kuigi võlakasv on hakanud vähenema ja jääb praegu alla nii pikaajalisele kui ka jooksvale nominaalsele majanduskasvule, on eelneva pooleteise aasta kiiret laenukasvu arvestades siiski alust arvata, et finantstsüklilist tulenevad riskid on Eestis endiselt päevakorral. Kui makromajanduse olukord peaks ootamatult ja järsult halvenema, võivad tekkida ka suuremad probleemid laenude tagasimaksimisega. Vastutsüklilise kapitalipuhvri tõstmine on seetõttu olnud vajalik, et kindlustada pankadele suurem kapitalivaru kuhjunud riskide vastu. Edasist puhvimäära tõstmist ei pea Eesti Pank praegu vajalikuks.

Realsektori võla aastakasv 2023. aasta teises kvartalis aeglustus.

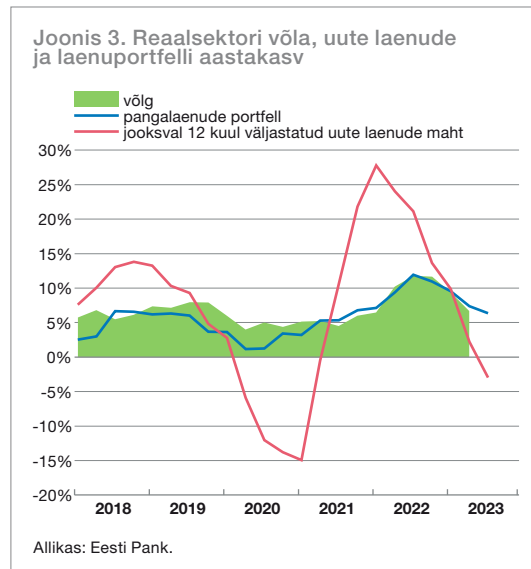
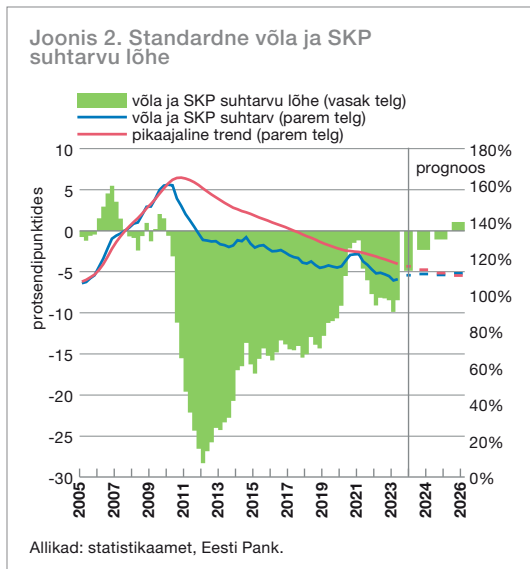
Realsektori võlg kasvas teises kvartalis aastaarvestuses 6,7%, mis on aeglasem kui jooksva 12 kuu nominaalne SKP kasv. Kuna kiire inflatsioon muutis nominaalse SKP väga volatiilseks, siis on mõistlik võrrelda võlakasvu lisaks jooksvale majanduskasvule ka pikaajalisega. Eesti Pank on vastutsüklilise kapitalipuhvri hinnangus kasutanud pikaajalise SKP kasvu näitajana viimase kaheksa aasta keskmist nominaalset SKP kasvu, mis aitab tasandada kasvutempo lühiajalist heitlikkust. Finantskonto andmetel jäi võlakasv Eestis 2023. aasta teises kvartalis alla pikaajalise nominaalse SKP kasvu näitajale (7,8%), mis viitab sellele, et finantstsüklilist tulenevate riskide kuhjumine on Eestis peatunud. Eesti Panga detsembriprognooosi järgi aeglustub võlakasv selle aasta lõpuks 4,5%ni ja püsib samal tasemel ka järgmisel aastal, misjärel hakkab see koos investeerin-gute kasvuga uuesti kiirenema ning ulatub 2026. aasta lõpuks pea 6%ni (vt joonis 1).

Koos majanduskasvu aeglustumisega on võlakoormuse ehk võla ja SKP suhtarvu langus peatunud. Kui nominaalne SKP kasvas selle aasta esimese kvartali lõpuni kiire hinnatõusu tõttu kiiremini kui realsektori võlg, tuues seetõttu kaasa võlakoormuse vähenemise, siis 2023. aasta teises kvartalis aeglustus jooksva 12 kuu nominaalse SKP kvartalikasv sedavõrd, et võlakoormuse alanemine peatus. Prognoosi järgi püsib võlakoormus järgmisel kahel aastal võrdlemisi stabiilne (vt joonis 2).

Joonis 1. Realsektori võla ja nominaalse SKP aastakasvu prognoos

* Libisev 4 kvartali SKP aastakasv.
Allikad: Eesti Pank, statistikaamet.

Ebakindluse ja majandusväljavaadete halvenemine tõttu on laenuaktiivsus 2023. aasta esimesest poolest alates vähenenud. Pangandusstatistika järgi võtsid ettevõtted ja majapidamised aasta teises kvartalis uusi laene 7% ja kolmandas kvartalis 6% väiksemas mahus kui aasta tagasi samal ajal. Suurem oli laenuaktiivsuse vähenemine majapidamiste seas, kelle uute laenude maht oli eelmise aastaga võrreldes kolmandas kvartalis 14% väiksem. Laenuaktiivsuse vähenemine paistab silma ka laenuportfelli aastakasvutempo aeglustumises. 2023. aasta oktoobri lõpuks kahanes reaalsektori laenuportfelli aastakasv 6%ni (vt joonis 3).

Baseli pangajärelevalve komitee meetodika alusel arvatud nn standardne võla ja SKP suhtarvu lõhe oli 2023. aasta teise kvartali lõpus –8 protsendipunkti. Eesti Panga kasutatav täiendav lõhe oli –12 protsendipunkti. Võla ja SKP suhtarvu negatiivne lõhe tähendab, et võla ja SKP suhtarv on selle meetodika järgi praegu võlakoormuse pikaajalisest trendist madalam, mistõttu on vastutsüklilise puhvri arvutuslik määr 0%. Ettevaates on Eesti Panga detsembriprognosi järgi oodata, et võla ja SKP lõhe hakkab järk-järgult kahanema ning muutub 2026. aasta lõpuks positiivseks.

Kokkuvõttes võib Eesti Panga 2023. aasta detsembri hinnangu järgi öelda, et kuigi võlakasv on aeglustunud, on eelneva poolelise aasta kiire laenukasvu tõttu finantstsüklilist tulenevad riskid Eestis siiski endiselt üleval. Nende leevendamiseks Eesti Pank 2022. aasta novembris vastutsüklilise kapitalipuhvri nõuet tõstiski. Kõrgem nõue hakkas kehtima 2023. aasta 1. detsembrist. Kuna laenuaktiivsus on praeguseks näidanud kahanemise märke ja laenukasv aeglustunud, on tsüklilise riski edasise kuhjumise oht vähenenud ja praegu pole vajadust vastutsüklilise kapitalipuhvri nõuet veelgi suurendada.